

VENEMAA MÕJUJÕUD MUSTAST MEREST KUNI AASIA STEPPIDENI

Venemaa on vaatamata sõjale Ukrainas suutnud suuremas osas säilitada oma positsioonid endise Nõukogude Liidu aladel väljaspool Euroopa Liitu.

Selgelt eristub Moldova, kes hoiab Lääne-meelset kurssi ka riiklikul tasandil.

Venemaa üritab Moldovat kallutada tagasi oma orbiidile, mõjutades valimisprotsessi aastatel 2024–2025.

Ukraina sõja foonil on Venemaa seni suutnud vältida suurema osa oma välispoliitiliste ja majanduslike positsioonide kaotamist endise Nõukogude Liidu aladel väljaspool Euroopa Liitu. Enamik neist riikidest, mida Venemaa peab jätkuvalt oma mõjusfääri kuuluvaks, on valinud pigem äraootava positsiooni. Mõningaid on Moskva aga avalikult tunnustanud nende „konstruktiivse“ poliitika ja koostöövalmiduse eest.

Nn äraootajate sekka kuulub näiteks Kesk-Aasia piirkonna võtmeriik Kasahstan, kes väikeste sümbolsete žestidega toetab Ukrainat ning on ettevaatlikult asunud vastustama mõningaid Vene pehme jõu elemente. Samas jõustab Kasahstan Venemaa suhtes kehtestatud sanktsioone vaid osaliselt, et vältida nn teiseste sanktsioonide kehtestamist enda suhtes.

„Konstruktiivsete“ riikide nimistusse kuulub näiteks Kesk-Aasias suuresti Vene välispoliitilisse kiiluvette joondunud Kõrgõzstan. Lõuna-Kaukaasias on selle „klubi“ liikmed aga Georgia ja Aserbaidžaan ning olude sunnil ka Armeenial. Seejuures on võimalik, et Venemaa mõjujõud Lõuna-Kaukaasias kasvab, kui 1) Lääs tervikuna ei pööra sellele piirkonnale senisest suuremat tähelepanu ning 2) kui Venemaal õnnestub sõjast Ukrainas väljuda võitjana – seda kasvõi näiliselt.

Georgia on lubanud riiki saabuda sisuliselt piiramatul hulgal Vene kodanikel ja kapitalil, lisaks andnud heakskiidu lennuühenduste taastamisele Moskvaga, mis võimaldab venelastel kasutada Georgiat mugava vahejaamana reisimisel Euroopasse. Aserbaidžaanil näeb Venemaa aga väärtusliku partnerina strateegiliste transiidikoridoride arendamisel ning oma majanduse jätkusuutlikkuse tagamisel. Armeenial on sedavõrd palju tegemist oma julgeolekuküsimustega, et Ukraina läheb enamasti radari alt läbi, kuna Armeenial tuleb arvestada Venemaa surve ja mõjuga.

Ühena vähestest on selgelt läänemeelse kursi valinud Moldova valitsus. Moldova on keelustanud peamiste Vene propagandakanalite edastamise, sulgenud arvukalt Moskva sõjapropagandat edastavaid kohalikke internetiportaale ning vastustanud aktiivselt ja jõuliselt otse Venemaalt kontrollitud ja rahastatud parteide tegevust. 2023. aasta suvel tuli riigist lahkuda enamikul Vene saatkonna diplomaatidest pärast seda, kui Moldova võimud identifitseerisid nad Vene eriteenistuste töötajadena.

Riik suutis edukalt vastu pidada ka kurikuulsa Vene energiarelva mõjule (Vene maagaasitarnete vähendamisele) ning nurjata Venemaa kavad korraldada Moldovas sisuliselt relvastatud riigipööre.

Praeguseks on Venemaa *modus operandi* Moldova suunal naasnud harjumuspärase-masse, kuid potentsiaalselt siiski ohtlikku voolusängi. Nüüd püüab Moskva Moldovat kontrolli alla võtta, kasutades selleks ära demokraatlike valimisi (2024. a presidendivalimised; 2025. a parlamendivalimised). Valimistel osalevad otse Moskvast kontrollitud poliitilised jõud ja poliitikuid etendavad kurjategijad, neist tuntuim on Ilan Şor (Moldova päritolu venemeelne ärimees, kes pagenud Iisraeli). Venemaa toetab nende tegevust nõustajate, poliititehnoloogide ning mis peamine, rahaga – jutt on kümnetest miljonitest dollaritest. Seda raha kasutatakse jooksvateks kuludeks (palgad, reklaam, ruumide üür jms), kuid väga tihti ka võtmeisikute otseseks äraostmiseks.

Moldova valitsus vastandub Moskva imperialismile, mille *modus operandi* on eelseisvate Moldova demokraatlike valimiste ära kasutamine.

Allikas: Dumitru Doru / EPA

Moldova institutsioonide ja ühiskonna kerksusel on seejuures veel arenguruumi, mistõttu on ka riik tervikuna Venemaalt lähtuvate manipulatsioonide suhtes keskmisest haavatavam. Seetõttu on Moldova Lääne-suunalisel kursil püsimiseks hädavajalik jätkuv aktiivne, jõuline ja sihipärane Lääne tugi, mis aitaks Chişinăul tõrjuda Kremli-meelseid jõude.